

Leeswijzer

2.

Achtergrondinformatie over het boek

Aan het sterfbed. Naasten vertellen over een overlijden dat hen diep heeft geraakt is in 2018 gepubliceerd door Uitgeverij AnkhHermes. Uit het persbericht van de uitgeverij:

‘Het boek is een prachtig, intiem boek over de dood. Vele boeken gaan over bijzondere manieren van doodgaan of bijna-doodervaringen. Maar ruim 95% van alle mensen gaat heel gewoon of natuurlijk dood. Over die stervensprocessen gaat dit boek. Het zijn verhalen van naasten over een overlijden dat hen diep heeft geraakt, opgetekend door Korine van Veldhuijsen. Verhalen van ouders, grootouders, kinderen, verzorgenden, medewerkers van een hospice of een ziekenhuis. Over hun zonen, dochters, vaders, moeders, broers, zussen, gasten en patiënten. Van een plotselinge dood tot een langdurig ziekbed en vanuit diverse culturele achtergronden. Ieder verhaal is een pareltje. Ieder verhaal is troostend en aangrijpend. Ieder verhaal is bijzonder. Dit is geen boek om in één ruk uit te lezen, maar om er telkens weer bij te pakken als je het nodig hebt.’

Achtergrondinformatie over de auteur

Korine van Veldhuijsen heeft een eigen website: www.korinevanveldhuijsen.nl. Ze schrijft daarop over zichzelf:

BOEKEN SCHRIJVEN SPREKEN BLOG

KORINE

Ik ben opgeleid als journalist, heb het vak geleerd in de sportjournalistiek en sta sinds 2008 als freelance (tekst)schrijfster mensen en organisaties bij met woord en daad. Daarnaast geef ik workshops creatief, reflectief en autobiografisch schrijven in het Schrijftheater en maak ik schrijfcadeaus met inhoud via www.bijzondereverhalen.nl. Wat dit zijn? Levensboeken, kaarten, odes en gedichten op maat bijvoorbeeld. Ook treed ik graag op als **Complimentenschrijfster**. Op 24 maart 2016 verscheen van mijn hand het boek ***Hoe overleef ik mijn dood? Een boek over lijden***, waarvoor ik geestelijken, professionals die werken met stervenden en mensen die terminaal ziek zijn, heb mogen interviewen. Eind september 2018 kwam mijn tweede boek ***Aan het sterfbed, naasten vertellen over een overlijden dat hen diep heeft geraakt*** uit. Ja, ik heb echt heel mooi werk.

Een recensie van het boek

Door Maaike Seeger-Kühnen

In 'Aan het sterfbed' worden 38 unieke verhalen beschreven van mensen die het sterven van iemand hebben beleefd. De lezer krijgt zo een bijzonder intieme indruk van hoeveel impact deze ervaringen op het leven van (de naasten van) stervenden hebben. Die impact gaat niet alleen over afscheid, eindigheid, verdriet en rouw. Maar juist ook over het zien wat er in deze levens toe doet, het vieren van het leven, de oneindigheid van het bestaan in spiritueel opzicht en het na het sterven verder leven met een waardevolle ervaring, die het verdere leven een andere wending kan doen geven.

Dit boek gaat over oog hebben voor wát maakt dat mensen kunnen gaan. Het afronden van levenselementen en -verbindingen, het loslaten van onze dierbaren en ons bestaan. Het dichtbij komen bij de uiteindelijke kern van ons zijn.

In dit boek komen ook verschillende overwegingen aan bod. Hoe gaan mensen om met hun eigen lijden en het lijden van dierbaren? Wanneer is het niet meer mogelijk om grenzen te verleggen en te accepteren dat iets is zoals het is? En op welke manier mag, kan en durf je, al dan niet in afstemming met je dierbaren, te besluiten dat je op een andere manier de regie over je bestaan neemt door dit (aardse) leven middels euthanasie te beëindigen? Sommigen voeren de regie over het einde van hun leven, waar die regie eigenlijk al door de eindigheid van het fysieke bestaan is overgenomen. Zij doen dit samen, of alleen, om hun volwaardigheid en identiteit te behouden. Ook in het licht van het einde van hun aardse bestaan. Wie zijn wij als het leven ons verlaat?

Geraakt werd ik door de hoop op leven in het verhaal van Jaap. Ik voelde respect en verdriet bij het verhaal van Mario, waarin acceptatie haast onmogelijk lijkt, omdat hoofd en hart botsen. Bewondering had ik voor Luc die naast angst en verdriet over zijn eigen sterven ook een stevig vertrouwen vond in zichzelf. Zo ook voor verpleegkundige Vera, die het lef had om te benoemen wat zij leerde van een situatie waarin zij ondanks haar goede bedoeling toch even niet het meest passende deed tijdens iemands stervensproces. En voor vrijwilliger Karel die bewust zocht naar het verruimen van grenzen om er te kunnen zijn op een manier die aansloot bij de behoefte van een stervende.

Al deze ervaringen gaven mij inzicht. Iemand benoemde: "Je kunt iets in je leven hebben waaraan je je zó kunt vasthouden dat lijden geen lijden meer is". En: "Lijden is iets dat wij ervan maken." Het blijkt mogelijk om lijden te zien als signaal om hoop en durf te hebben om situaties of gevoelens te overwinnen en te accepteren.

Mensen kunnen op eigen wilskracht zoveel grenzen verleggen. Het is bijzonder om daar in dit boek op verschillende wijzen inzicht in te mogen krijgen.

Sterven betekent voor veel mensen, net als rouwen, hard werken. Na het lezen van dit boek gun ik iedereen de kracht en de warme ontmoeting in het leven om dit gesteund door iemand die oog voor de ander heeft te kunnen doen.

Bron: <https://www.ankh-hermes.nl/recensie-aan-het-sterfbed-van-korine-van-veldhuijsen-2/>

Discussiepunten en vragen

1. Het gewone, natuurlijke sterven

Dit boek gaat in hoge mate over mensen die een gewone, natuurlijke dood sterven. Hoe kijk jij naar die gewone, natuurlijke dood? Boezemt dat idee jou vooral angst in of kijk je er vanuit vertrouwen naar?

2. Onbeleefdheid op het sterfbed

'Over de doden niets dan goeds', luidt het gezegde. Stervenden lijken daar vaak een voorschotje op te nemen; ze laten zich veelal van de meest harmonieuze kant zien. Toch kunnen ook zij onfatsoenlijk gedrag vertonen, getuige het verhaal van verpleegkundige Nienke (pagina 37 en verder). Vind je het moeilijker om stervenden op dat onfatsoenlijke gedrag aan te spreken dan mensen die nog jarenlang te leven lijken te hebben? Zo ja, waarom is dat?

3. Waarde

Dit boek bevat allerlei verhalen van mensen die terugkijken op het sterfbed van een dierbare. Wat is de waarde van dit boek voor jou? Heb je er iets uit geleerd? Of doet het jou niet zoveel?

4. Romantiseren en dramatiseren

Sterfbedden worden soms sterk geromantiseerd. Sterfbedden worden soms ook sterk gedramatiseerd. Wat roept het één en het ander bij je op? Als jijzelf over een sterfbed praat, welke kant neig je dan zelf op? Of kun je ook neutraal over een sterfbed praten? Zo ja, waar blijkt dat dan uit?

5. Joodse traditie

In het verhaal van Blouma Jacobs-Raskin is er aandacht voor een belangrijk aspect van de Joodse traditie rondom sterven: het is niet gebruikelijk dat levenden het lichaam (of alleen het gezicht) van de overledene nog ziet. Wat vind je daarvan? Is dat het meest eerlijk ten opzichte van de dood (die immers niet kan terugkijken)? Of heeft het kunnen zien van de dode dusdanig veel waarde voor de nabestaanden dat je dat verbod niet eerlijk vindt ten opzichte van hen?

6. Tuchtrect

Verpleegkundige Vera Felter maakt een 'grote fout', zegt ze in haar verhaal van pagina 52-54. Had deze familie een klacht moeten indienen tegen deze verpleegkundige bij een Tuchtcollege? (Voor achtergrondinformatie, zie www.tuchtcollege-gezondheidszorg.nl)

7. Terminologie

Op pagina 89 komt de Twentse uitdrukking 'Als je dood bent, ben je uit de tijd' voorbij. Welke andere (regionale) uitdrukkingen ken je voor 'dood zijn' of 'doodgaan'? Welke vind je sympathiek, welke niet?

8. Waardig sterven

In de media gaat het te pas en te onpas over 'waardig sterven'. Wat betekent dat begrip voor jou? Noem een top drie van kenmerken die voor jou het meest van waarde zijn in relatie tot 'waardig sterven'.

9. Eigen sterven

Ben je benieuwd naar je eigen sterfbed? Wat verwacht je ervan? Hoe hoop je dat het zal zijn?

10. Eigen sterfelijkheid

Op pagina 130 zegt Robin Zuidam: "Ik heb geleerd dat het belangrijk is om te benoemen wat ik zie of een vraag te stellen, zoals 'Ben je bezig met het feit dat het ook weleens afgelopen kan zijn?'" In hoeverre ben je daar voor jezelf mee bezig? Heb je je sterfelijkheid in je dagelijkse leven geïntegreerd? Zo nee, zou je dat willen? Zo ja, wat levert het je op?

11. Euthanasie

Het sterfbed waarover Andrea vertelt gaat over euthanasie (pagina 146 t/m 149). Wat denk jij: als iemand euthanasie wenst, mag je dan als naaste tegen die wens ingaan? Als jij in zo'n situatie zou komen, hoe zou je dat dan verwoorden?

Verder lezen

Wil je méér lezen over de dood? Op de website palliatievezorg.nl staan honderden recensies van boeken over hospicezorg, rouw, verlies, uitvaartzorg, palliatieve zorg en aanverwante onderwerpen. <https://palliatievezorg.nl/actueel/recensies/>

Ze zijn geschreven door journalist/auteur Rob Bruntink, mede-eigenaar van Bureau MORBidee. Iedere maand komen er nieuwe recensies bij.

Meer informatie over Bureau MORBidee

Deze Leeswijzer is gemaakt door Bureau MORBidee, een advies- en communicatiebureau over het levenseinde. Wil je meer weten over het werk van dit Bureau? Bekijk de website www.bureaumorbidee.nl. In de webwinkel zijn diverse boekjes en gesprekshulpen, die het praten over de dood vergemakkelijken, te koop:

Bureau MORBidee
maakt dood bespreekbaar

Praktisch memoblokje
Ik wil graag met je praten...
 over zorgen die ik heb
 over afscheid nemen
 over wensen voor later
 over regelingen
 over
 want

Bestseller
Levenseinde gesprekken
Een whitepaper voor zorgverleners
WAARDIG? WADMEER? WAAR OVER? EN VOORAL HOE?
SOP BRUNTIJNK EN MARIÏKA VOZEMAN

Wall: te huur
Before I die..
Before I die I want to save a life
Before I die I want to
Before I die I want to

Kaarten voor mensen in rouw
Ik laat je niet los ik houd je vast in het echi en in mijn gedachten nu en straks
Verdriet is jouw sterkte.
Rouw is geen strikte roemen je tijd roemen je rouwen
Liefde is een zeeff

Laagdrempelige gesprekshulpen
Zullen we over de toekomst praten?
Let's talk about death
Zullen we over de dood praten?

Bureau MORBidee
maakt dood bespreekbaar

Hulp voor ouders
Jonge kinderen en de dood
Tips voor ouders en verzorgers

Voor gesprekken met kinderen en jongeren
'Heeft de dood een kleur?'
en 49 andere filosofische vragen over leven en dood
Voor kinderen en jongeren die voor volwassenen die niet

Voor zinvolle gesprekken, thuis en op het werk
Kaartjes van Betekenis
50 vragen die er toe doen

Boekenleggers... Om cadeau te doen
Love life, Love life,
tal death talk death

Taboedoorbrekend
Levenslang?
praten over de gevolgen van zelfdoding
Voor vrienden en familie